

3. Латур Бр. Пересборка соціального. Введение в акторно-сетевую теорию. / Бруно Латур / Пер. с англ. И.Полонской.- М.: Изд.дом ВШЭ, 2014.- 384с.
4. Болтански Л., Тевено Л. Критика и обоснование справедливости: Очерки социологии градов. / Люк Болтански, Лоран Тевено /Пер. с фр. О.В. Ковеневой./ - М.: Новое литературное обозрение.- 2013.- 576 с/
5. Серто М. Изобретение повседневности. 1. Искусство делать./ Мишель Де Серто. /Пер. с фр. Д.Калугина, Н.Мовниной. /- СПб.: Изд-во Европ. ун-та, 2013.-330 с.
6. Тощенко Ж.Т. Фантомы российского общества. / Ж.Т.Тощенко. - М.: Центр соц. прогноз. – 2015.- 668 с.
7. Александер Дж , Рід І.А. Соціальна наука як прочитання і як перформанс: культурсоціологічне розуміння епістемології (Реферативний виклад). /Дж. Александер, І.А.Рід // Соціологія: теорія, методи, маркетинг.- 2013.-№2.- С.89-104.
8. Прибиткова І.М. Презентація міста у функціонально-діяльній парадигмі. / І.М.Прибиткова //Соціологія: теорія, методи, маркетинг.- 2013.- №2.- С. 3 – 19.
9. Дебор Ги. Общество спектакля. / Ги Дебор /Пер. с фр. С.Офертаса, М.Якобович /.- М.: Логос, 1999.- 220 с.
10. Бауман З. Текущая современность /Зигмунт Бауман. /Пер. с англ. Под ред. Ю.В.Осачакова.- СПб: Питер, 2008.- 240 с.

Отримано 12.09.2015 р.

УДК 316.3:316.35

Черних Г. А. °

Київський національний університет імені Т. Шевченка, факультет соціології,
молодший науковий співробітник

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ДИЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ ПРАКТИК ЯК СОЦІАЛЬНОГО БЛАГА ТА СОЦІАЛЬНОЇ ДРАМИ В ТЕОРЕТИЧНІЙ СОЦІОЛОГІЇ ПОСТМОДЕРНУ

В статті розкривається сутність індивідуалізації соціальних практик як поняття, що відображає соціальне благо та соціальну драму людського життя, на основі ідей теоретичної соціології постмодерну. Аргументується, що зміст даного процесу пояснюється поняттями: персоніфікація, соціальні почуття, експектації, легітимація, тощо.

Ключові слова: *індивідуалізація, соціальні практики, соціальне благо, соціальна драма, персоніфікація, соціальні почуття, експектації, легітимація*

В статье раскрывается сущность индивидуализации социальных практик как понятие, отражающее социальное благо и социальную драму человеческой жизни, на основе идей теоретической социологии постмодерна.

Аргументируется, что содержание данного процесса объясняется понятиями: персонификация, социальные чувства, экспектации, легитимация и т.п..

Ключевые слова: *индивидуализация, социальные практики, социальное благо, социальная драма, персонификация, социальные чувства, экспектации, легитимация*

In article the essence of an individualization of social practices as the concept reflecting the social blessing and a social drama of human life, based on ideas of theoretical sociology of a postmodern reveals. The maintenance argument of the yielded process speaks concepts: personification, social senses, expectations, legitimization, other.

Keywords: *an individualization, social practices, the social blessing, a social drama, personification, social senses, expectations, legitimization*

Актуальність. Сучасне суспільство в найбільш розвинених країнах знаходиться на стадії постіндустріального, або інформаційного суспільства. У такому суспільстві актуалізується гостра необхідність у створенні умов для формування та розвитку особистості людини, яка є громадянином правової демократичної держави, яка засвоїла і застосовує на практиці демократичні принципи і цінності, толерантного, ініціативного, здатного здійснити правильний вибір своєї життєвої траєкторії і нести відповідальність за себе, своїх близьких, за долю суспільства і держави. Індивідуалізація соціальних практик стає плацдармом розвитку зазначених умов. Таким чином, сучасне суспільство – це суспільство індивідуального успіху і особистого процвітання. Таке суспільство вкрай необхідно конструювати українському соціуму. Однак існують певні підводні каміння індивідуалізації соціальних практик в сучасних суспільствах, саме їх ми розглянемо в даній статті.

Метою даної статті є – розкриття сутності індивідуалізації соціальних практик як соціального блага та соціальної драми в теоретичній соціології постмодерну.

В цілому, говорячи про індивідуалізацію як соціальне благо та соціальну драму, треба визначити, що ж собою являють поняття «благо» та «драма» як такі? Благо – одне з наріжних понять філософії та соціології моралі, запроваджене для визначення того, що є кращим і гідним вибору. Тобто, блага – це те, що люди воліють радше мати у більшій, а ніж в меншій кількості; так, наприклад, дохід, відпочинок і безпека є благами, тоді як забруднення середовища і ризик – злом, драмою.

Поняття «соціальної драми» є чи не основним внеском британського антрополога Віктора Тернера в розвиток антропології. На його думку, існує так званий ендемічний конфлікт, що породжений незмінними основами існування суспільства. Вираженням цього є «соціальні драми». Соціальна драма – метод вивчення соціальної структури суспільств через дослідження збурень, що супроводжуються або розколом цього суспільства на дві частини, або пересвареною є лише його частина, або взагалі цей конфлікт має міжособистісний характер. «Соціальна драма – обмежена ділянка прозорості на загалом непроглядній поверхні звичайного й безбарвного соціального життя» [1]. Тернер описує основні стадії перебігу таких конфліктів, що мають процесуальний

характер. Тернер виділяє такі 4 основні стадії соціальної драми які більш-менш послідовно проходять одна за одною:

1. Зрив регулярних нормативних відносин. Виникає між індивідами чи групами в межах однієї системи соціальних відносин. Проявляється в публічній суперечці, невиконанні кардинально важливої норми, яка регулює взаємодії.

2. Наростання кризи, протягом якої розрив, якщо його не було вчасно стримано в обмеженому просторі соціальних відносин, поширюється і поглиблюється, доки не стає рівно протяжним із якимось із важливих розколів у ширшому комплексі відповідних соціальних відносин, в які залучені протиборчі сторони. На цій стадії оголюється схема поточної фракційної боротьби всередині відповідної соціальної групи – села, сусідської громади або вождівства, а під нею стає видимою менш гнучка, стійкіша, але, разом із тим, поступово змінювана базова соціальна структура, що складається із постійних і узгоджених відносин.

3. Відновлювальні заходи. На цьому етапі щоб стримати поширення розриву, чільні представники соціальної групи вживають нагальних – формальних або неформальних – налагоджувальних і відновлювальних заходів. Вибір конкретних заходів залежить від таких чинників як глибина й соціальна значущість розриву, соціальна протяжність кризи, характер соціальної групи, всередині якої відбувся розрив, і міра її автономії відносно ширших систем соціальних відносин. Такими заходами можуть бути: особисті поради й неформальне посередництво, формальні юридичні й легальні механізми та виконання публічних ритуалів.

4. Реінтеграція порушеної соціальної групи або соціальне визнання нездоланності розриву між протиборчими сторонами.

Тернер зазначає, що якщо розглядати послідовність соціальних драм, що виникають в одній соціальній одиниці, кожна з них дає фактичну картину поточної стадії зрілості або занепаду соціальної структури цієї одиниці. На його думку, через соціальну драму можемо побачити в дії кардинальні принципи соціальної структури, їх переважання одне над одним у послідовні моменти часу.

Благо індивідуалізації соціальних практик полягає в тому, що на сучасному етапі розвитку суспільств – відбувається поширення індивідуалізації в момент формування нових груп та змін цінностей. Нові цінності, засновані на зростаючій індивідуалізації замінують старі; саме вони й потребують соціологічного дослідження й наукового висвітлення. Індивідуалізація, нові групи і цінності відкривають нові можливості для появи нових продуктів і послуг, забезпечують великий потенціал для економічного зростання. Індивідуалізація була і залишається однією з головних особливостей адаптації суспільств до глобальних тенденцій.

Зростання впевненості в факторі організованого розвитку людини – головна рушійна сила сучасної глобальної тенденції індивідуалізації соціальних практик. Структурний вимір даного процесу визначається диференціацією і розширенням соціальних позицій. Вимірювання впливу індивідуалізації представлено зростаючими пізнавальними здібностями людей для вільних орієнтацій, рішень і дій. Обидва вимірювання індивідуалізації динамічно переплетені. Диференціювання та розширення соціальних позицій, доступних для людей, часто з'являються в результаті їх боротьби за зміну організаційної структури. Корінні зміни в суспільстві вимагають зміни парадигми в соціальному знанні,

принципово інших оцінок місця і ролі індивідуалізуючих факторів розвитку суспільства.

Тому, доволі часто передбачається, що індивідуалізація стала благословенням для мільйонів людей, так як це передбачає розширення прав і свобод людей. Інше поширене припущення визначає, що у зростанні приватних прав і свобод є своя ціна: нові відкриття для прийняття рішень і діяльності людей завжди мають на увазі підвищення індивідуальної відповідальності, розгортання соціальних патологій. Вони підривають соціальну солідарність – «клей» суспільного життя. Таким чином індивідуалізація могла б з'явитися за рахунок різних форм суспільної користі взагалі, і різних форм солідарності зокрема. Індивідуалізація універсально супроводжується підвищенням «сумнівних свобод». Все це вказує на суперечності даного процесу, які потребують дослідницького відображення.

Одні соціологи вважають, що зростання гнучкості соціальної структури (приклад – ринок праці), ослаблення соціальних очікувань і зв'язків ведуть (вже привели) до появи нового індивідуалізму. Індивіди, більш не зв'язані обмеженнями соціальних відносин, можуть формувати соціальні ідентичності та стилі життя, свої смаки. На думку Е. Гідденса [2], прийшов час «життєвої політики»: тепер індивіди не тільки можуть, але й повинні (або цього від них чекають) активно приймати життєві рішення, конструювати свої ідентичності. Гідденс очікував, що даний процес не піде без труднощів і проблем. Навпаки, вільні від звичайних, наприклад, професійних та сімейних зв'язків, індивіди зіткнуться з усіма наслідками свого вибору і ризиками, причому одні, без підтримки соціальних мереж. Але чи може благо досягатись без труднощів? Адже, як казав великий філософ Вольтер: «Ніколи не буває великих справ без великих перешкод».

Індивідуалізація соціальних практик постає людським благом адже – вона характеризує простір самозростання, самореалізації, який виражається через: самонавчання, самовиховання. У постмодерному просторі індивідуалізація визначається естетизацією повсякденного життя, при якій життя індивіда починає більшою мірою розглядатися як естетичний або культурний проект [3]. Конструювання ідентичності відбувається на підставі індивідуального вибору, а не традиційної аскрипції. Фрагментація індивідуальної ідентичності, змінюється в ході життя від одного соціального оточення до іншого.

Таким чином, людина, яка буде жити і трудитися в третьому тисячолітті, в постіндустріальному суспільстві, повинна володіти певними якостями особистості, зокрема:

- Гнучко адаптуватися в мінливих життєвих ситуаціях, самостійно набуваючи необхідні знання;
- Самостійно критично мислити, вміти побачити виникаючі в реальному світі труднощі і шукати шляхи раціонального їх подолання, використовуючи сучасні технології;
- Чітко усвідомлювати, де і яким чином придбані нею знання можуть бути застосовані в навколишній дійсності;
- Бути здатною генерувати нові ідеї, творчо мислити;

- Грамотно працювати з інформацією (вміти збирати необхідні для дослідження певного завдання факти, аналізувати їх, висувати гіпотези вирішення проблем, робити необхідні узагальнення і т. д.);

- Бути комунікабельною, контактувати в різних соціальних групах, вміти працювати спільно в різних областях, запобігаючи конфліктні ситуації або вміло виходячи з них;

- Самостійно трудитися над розвитком власної моральності, інтелекту, культурного рівня [3].

Зміст концепту «індивідуалізація соціальних практик» як суспільного блага може розглядатись через поняття «соціальні почуття», «експектації», «легітимація».

Поняття «соціальні почуття» вводиться у вітчизняній соціології Н. Соболевою, і розглядається як культурно-історична форма реального стану духовного життя суспільства є різновидом духовних утворень, які становлять соціально-психічний аспект свідомості конкретного суспільства на певному етапі його розвитку, відрізняючись від інших видів свідомості суспільства за способом відображення й функціонування [4]. Соціальні почуття відбивають активний бік свідомості суспільства, бо спонукають людей до певної діяльності, слугують її стимулами, відіграють роль рушійної сили, впливаючи на суспільне буття. Тобто поняття «соціальні почуття» значно розширює розуміння змісту поняття «індивідуалізація соціальних практик», демонструючи активний бік свідомості соціального буття індивіда та суспільства в цілому.

Зміст поняття «очікування» включає зміст поняття «експектації», але не вичерпується ним. По-перше, очікування можуть формуватися не тільки стосовно суб'єктів усередині групової взаємодії, а й щодо суб'єктів інших рівнів: суспільства в цілому чи окремих його інститутів, класів, партій, рухів тощо. По-друге, предметом очікувань можуть виступати не лише індивіди або об'єднання їх, а й суспільні явища та процеси (проблеми війни і миру, політичні і культурні події, економічні реформи тощо). По-третє, очікування складаються й у зв'язку з позасуспільними, природними явищами (екологічними, геологічними, кліматичними, космічними і т.д.) [4, 5].

Поняття «легітимації» розгорнуто представлено у вітчизняній соціології в роботі О. Шульги та В. Резніка. Легітимація позначається як – багаторівневий процес, який здійснюється на вертикальному та горизонтальному рівні [6], значно доповнює обґрунтування поняття індивідуалізації соціальних практик. На вертикальному рівні значного впливу на індивіда завдають освіта та медіа. На горизонтальному рівні цей вплив посилюється в Ми-зв'язках. Подібно до цього легітимація відіграє значну роль у формуванні систем релевантності. Задуючи мотиви, яким слідує актор в повсякденній взаємодії та в інтерпретації повсякденного життя, легітимація визначає його соціальну діяльність та соціальну поведінку.

Люди уявляють існування законного та правомірного (лат. *legitimus* - законний, правомірний) порядку та керуються цим уявленням у своїй поведінці. Легітимність як уявлення про існування законного порядку проявляється на рівні індивідуальної свідомості. Відтак феномен легітимності має психологічну, або точніше, соціально-психологічну, природу. Проте легітимний соціальний порядок

ґрунтується, не лише на суб'єктивному явленні та визнанні людей. Він також набуває практичного втілення на рівні їх поведінки [7].

На нашу думку, благо індивідуалізації соціальних практик також полягає у тому, що на сучасному етапі розвитку людства у соціальних системах постіндустріального типу дедалі більше набирають якісних ознак такі процеси як персоналізація, меритократія та коммодифікація. В даному розділі ми розглянемо дані процеси через призму індивідуалізації соціальних практик як соціального блага.

У вузькому значенні поняття «персоналізація» позначає процес, в результаті якого соціальні відносини приймають особистісний характер. Дане поняття не тотожне з поняттям «персоніфікації». Поняття «персоніфікації» тлумачиться як:

1. Наділення тварини, предмета, явищ природи, соціальних структур, абстрактних понять людськими властивостями.

2. Прагнення індивіда перекласти на будь-кого провину за події або ситуації, що викликають фрустрацію.

Більш ширше – в соціально-психологічному тлумаченні поняття «персоналізація» виглядає так: персоналізація (від лат. *persona* – особистість) – процес, в результаті якого суб'єкт отримує ідеальну представленість у життєдіяльності інших людей і може позиціонувати себе в суспільному житті як особистість. Сутність персоналізації полягає в дієвих перетвореннях інтелектуальної сфери особистості іншої людини, які відбуваються в результаті діяльності індивіда. Поняття персоналізації в цьому значенні введено В. А. Петровським. Потреба в персоналізації (потреба бути особистістю) – не завжди усвідомлювана глибинна основа багатьох форм спілкування між людьми (альтруїзму, афіліації, прагнення до самовизначення і суспільного визнання та ін.) [8].

Єдиний ефективний шлях задоволення потреби в персоналізації – діяльність, оскільки саме за допомогою своєї діяльності людина продовжує себе в інших людях, транслює іншим свою індивідуальність. Здатність до персоналізації являє собою сукупність індивідуально-психологічних особливостей людини, які дозволяють їй здійснювати соціально значущі діяння, що перетворюють інших людей. Здатність до персоналізації забезпечується багатством індивідуальності суб'єкта, різноманітністю засобів, за допомогою яких він може в спілкуванні і діяльності здійснювати персоналізуючий вплив.

У багатьох експериментальних роботах виявлено, що персоналізація суб'єкта відбувається за умови його значущості для іншого, референтності та емоційної привабливості. За інших умов персоналізація відсутня. Експериментально показано, що повноцінний та соціально-позитивний прояв здатності до персоналізації виявляється в спільнотах такого типу, як колектив, тоді як у групах низького рівня розвитку персоналізація однієї людини (лідера) може виявитися причиною деперсоналізації інших людей.

Оскільки єдність понять «індивід» і «особистість» не означає їх тотожності, виникають різні парадокси персоналізації:

1) теоретично можливе існування індивіда, який не реалізував себе як особистість (наприклад, людина, яка в силу якихось обставин опинилася виключеною з соціальної взаємодії); з іншого боку, можливе існування «особистості» (у цьому випадку квазіособистості) поза (без) індивіда (наприклад,

деякі міфічні або літературні персонажі), причому перетворюючий вплив історичної квазілічності може виявитися не менш дієвим, ніж вплив іншої реальної людини;

2) можлива як деперсоналізація творця (архітектора, винахідника і т.д.) в результаті відчуження продукту праці від його творця, так і персоналізація за допомогою присвоєння плодів чужої праці; персоналізація можлива не тільки як наслідок приписування собі чужих заслуг, але і як «трансляція» своїх недоліків і помилок комусь іншому;

3) третій парадокс пов'язаний з проблемою безсмертя особистого (з позицій матеріалізму): якщо особистість не зводиться до її представленості в конкретному індивіді та продовжується в інших людях, то зі смертю індивіда вона не зникає повністю.

За допомогою феномена персоналізації можна пояснити багато переживань людей, викликаних трагічністю розриву між персоналізацією індивіда та його матеріальною відсутністю. У подібній ситуації цілісна структура особистості виявляється зруйнованою, зберігається лише одна ланка – відображена суб'єктність індивіда як результат його персоналізації.

Чи пов'язано поняття «персоналізації» з філософською концепцією персоналізму? На це питання досить важко дати однозначне питання, адже персоналізм – це напрямок філософії, що визнає особистість первинною творчою реальністю і вищою духовною цінністю, а весь світ проявом творчої активності верховної особи – Бога. Тобто, персоналізм найчастіше тлумачиться в релігійному дусі. Але дане поняття дає можливість простежити за розвитком ідей персоналізації.

На жаль, ідеї персоналізму ігноруються соціологією та не знайшли відображення в соціологічних концепціях та теоріях. Персоналізм сформувався в філософсько-релігійних вченнях ще наприкінці XIX ст. в Росії (Н. А. Бердяєв, Л. Шестов, Н. О. Лосский) і США (Б.Боун, Дж.Ройс), з 30-х років XX ст. став розвиватися у Франції (Е. Муньє, Ж. Лакруа, П. Ландсберг, М. Недонсель, П. Рікер, Ж.-М. Доменанк, П. Тібо). Послідовники персоналізму в США – М. Калкінс, У. Хокінг, З. Брайтман, Р. Флюелінг.

Чим цікаві ідеї персоналізму? Так, особистість, згідно персоналізму – вища цінність, першоелемент буття. Муньє, представник французького католицького персоналізму, оголошує християнське вчення про особистість революційним переворотом в житті людства, що дозволяє створити якесь нове суспільство особистостей. Але оскільки особистість знаходиться у ворожих відносинах з дійсністю, то життя особистості нібито починається з руйнування контакту з навколишнім середовищем. Особистість повинна зануритись в себе, зосередиться на своєму «Я». Внутрішнє самовдосконалення – головний спосіб самоствердження особистості [9].

Створений на основі християнських традицій персоналізм оновлюється шляхом асиміляції найбільш впливових у сучасному світі концепцій про людину. У працях Муньє знайшли своє відображення перероблені на основні християнського вчення – марксистське вчення про людину та марксистський гуманізм. Треба визнати, що звернення до марксизма підвищило авторитет персоналістських досліджень. Разом з тим персоналістська теорія особистості

ввібрала в себе феноменологічні і екзистенціалістські позиції сучасного ідеалістичного антропологізму.

Отже, ідеї персоналізму, на нашу думку, могли сприяти розвитку та формуванню процесу індивідуалізації в цілому, інтерпретуючи особистість первинною творчою реальністю і вищою духовною цінністю. Дана індивідуалізація обмежена релігійним світоглядом; індивідуалізація соціальних практик в цьому випадку зосереджена на зростанні людської духовності. На основі аналізу історичного досвіду можна сказати, що в кризові періоди розвитку суспільства, коли падає довіра до духовно-ідеологічних і світоглядних систем, особливого значення набуває проблема розуміння, тобто тлумачення цих систем.

Наслідком суб'єктивної нездатності ідеологічних концепцій (зокрема філософії) вказати шляхи вирішення проблеми світу, і особливо світу людини, сенсу людського буття, нездатності вироблення гуманістичного світогляду є сучасна філософська герменевтика. Слід зазначити, що на відміну від персоналізму – ідеї герменевтики знайшли досить широке бачення в теоретичному доробку соціології. На нашу думку, найбільш обґрунтоване бачення зв'язку герменевтики та соціології надав – французький вчений П. Рікер. Герменевтика Поля Рікера являє собою теорію операцій розуміння в її ставленні до інтерпретації текстів. Наприклад, при інтерпретації символів феноменології релігії, психоаналізу та феноменології духу використовуються три самостійні методології. Проте ці три методології, на переконання Рікера, цілком сумісні, тому що всі вони (кожна на свій манер) рухаються в напрямку онтологічних коренів розуміння і висловлюють залежність від існування, взаємодіючи один з одним, доповнюючи один одного [10].

На нашу думку, герменевтика слугує для особистості шляхом осмислення та сприйняття процесу персоналізації та індивідуалізації соціальних практик; обґрунтування власної індивідуальної активності, розуміння того, для чого і що робить особистість в процесі власної індивідуалізації.

Для більш ґрунтовного розкриття поняття «персоналізація» нам треба звернутись до аналізу поняття «персоніфіковані практики». Дане поняття стало часто вживатись в соціології, але немає усталеного визначення та концептуалізації.

Персоніфікація реалізується через розгортання процесу індивідуалізації, результатом якого виявляється особистісне самовираження і самоствердження індивіда у всій його неповторності та духовної автономії. Функція самовираження розглядається нами в якості фундаментальної соціально- психологічної основи персоніфікації особистості. В освіті елемент самовираження виявляється особливо яскраво – студент, викладач, керівник освітнього закладу прагнуть до самореалізації як у самому освітньому середовищі, так і в науковій творчості. Об'єктивні умови самовираження особистості доцільно розглядати насамперед стосовно його функціонально-рольової діяльності. Необхідно враховувати, наскільки ці умови відповідають психічному стану, професійному досвіду, творчій спрямованості особистості, наскільки вони збігаються або розходяться з тим, в чому людина (студент, викладач, керівник) бачить своє покликання, свій спосіб творчого самовираження.

Потреби самовираження і визнання органічно взаємопов'язані. Це, по суті, дві найважливіші сторони цілого компонента духовних потреб людини, що грають

роль потужних стимуляторів його соціальної та індивідуальної активності, індивідуалізації соціальних практик.

На основі проробленого аналізу, ми можемо стверджувати, що «персоніфіковані практики» – це практики, які встановлені шляхом процесу персоналізації, вони відображають власне сприйняття та розуміння особистістю свого вибору індивідуальної активності. Особистість може усвідомлено запозичувати та обирати сформовані практики іншої людини, та використовувати їх у власній індивідуалізації соціальних практик. Тобто, людина, спостерігаючи за розвитком іншої людини (реальної, історичної або ідеалізованої в творах, чи в людській уяві) – наслідує принципи та ідеї її життєвого шляху. Вона намагається обирати ті ж самі аспекти індивідуальної активності, соціальної діяльності, в усталеному образі чи прикладі – авторитеті. Часто буває так, що обираючи модель індивідуалізації соціальних практик іншої людини, людина не досягнувши бажаного результату – впадає в стан фрустрації.

Висновки: 1. Благо індивідуалізації соціальних практик полягає в тому, що на сучасному етапі розвитку суспільств – відбувається поширення індивідуалізації в момент формування нових груп та змін цінностей. Нові цінності, засновані на зростаючій індивідуалізації замінюють старі; саме вони й потребують соціологічного дослідження й наукового висвітлення. 2. Індивідуалізація, нові групи і цінності відкривають нові можливості для появи нових продуктів і послуг, забезпечують великий потенціал для економічного зростання. Індивідуалізація була і залишається однією з головних особливостей адаптації суспільств до глобальних тенденцій. 3. Соціальна драма індивідуалізації соціальних практик полягає в тому, що нові відкриття для прийняття рішень і діяльності людей завжди мають на увазі підвищення індивідуальної відповідальності, розгортання соціальних патологій. Вони підривають соціальну солідарність – «клей» суспільного життя. Індивідуалізація універсально супроводжується підвищенням «сумнівних свобод». 4. Соціальні почуття відбивають активний бік свідомості суспільства, бо спонукають людей до певної діяльності, слугують її стимулами, відіграють роль рушійної сили, впливаючи на суспільне буття. Тобто поняття «соціальні почуття» значно розширює розуміння змісту поняття «індивідуалізація соціальних практик», демонструючи активний бік свідомості соціального буття індивіда та суспільства в цілому. 5. Легітимація позначається як – багаторівневий процес, який здійснюється на вертикальному та горизонтальному рівні. На вертикальному рівні значного впливу на індивіда завдають освіта та медіа. На горизонтальному рівні цей вплив посилюється в Ми-зв'язках. Подібно до цього легітимація відіграє значну роль у формуванні систем релевантності. Задуючи мотиви, яким слідує актор в повсякденній взаємодії та в інтерпретації повсякденного життя, легітимація визначає його соціальну діяльність та соціальну поведінку. 6. Персоналізація – це процес набуття суб'єктом загальнолюдських, суспільно значущих, індивідуально-неповторних властивостей і якостей, що дозволяють виконувати певну соціальну роль, проявляти свою індивідуальну активність, творчо конструювати комунікацію з іншими людьми, активно впливати на їх сприйняття та оцінки власної особистості та діяльності.

Список використаних джерел:

1. Turner V. Dramas, Fields, and Metaphors. Symbolic Action in Human Society / V. Turner. – Cornell University Press, 1975. – 352 p.

2. Гидденс Э. Постмодерн / Э. Гидденс // Философия истории. Ред. Ю.А.Кимелев. – М., 1995. – 346 с.
3. Черных Г.А. Концептуальная интерпретация процесса индивидуализации в социологических теориях конца XIX начала XX в. / Г. А. Черных // Психология, социология и педагогика. – Март 2014. – №3 [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://psychology.snauka.ru/?p=2906> – С. 65-71.
4. Соболева Н.І. Соціологія суб'єктивної реальності / Н. І. Соболева// Інститут соціології НАН України. – К., 2002. – 296 с.
5. Мартинюк І.О., Соболева Н.І. Люди і роль / І.О. Мартинюк, Н.І. Соболева. – К.: Україна, 1993. – 117 с.
6. Шульга А. Легитимация и "легитимация": феноменологический анализ / А. Шульга // Институт социологии НАН Украины. – К., 2012. – 208 с.
7. Резнік В.С. Легітимація приватної власності як концепт соціологічної теорії / В.С. Резнік. – К. : Інститут соціології НАН України, 2010. – 512 с.
8. Большой толковый социологический словарь [Текст]: Рус.–англ. – англ.–рус. / Д. Джери. – М. : Вече : АСТ, 2001 – 527 с.
9. Мунье Э. Манифест персонализма / Э. Мунье. – М., 1999. – С. 267–411.
10. Рикёр П. Конфликт интерпретаций. Очерки о герменевтике / П. Рикёр; пер. с фр. и вступит, ст. И. Вдовиной. – М.: «КАНОН-пресс-Ц»; «Кучково поле», 2002. – 624 с.

Отримано 10.09.2015 р.

УДК 316.0

Олевич М.І. °

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, факультет соціології, аспірантка

ВПЛИВ КОНЦЕПЦІЇ ЛЕГІТИМНОГО ПОРЯДКУ МАКСА ВЕБЕРА НА РОЗВИТОК СУЧАСНОГО СОЦІОЛОГІЧНОГО ДИСКУРСУ ПРО ПРАВО

В статті дається характеристика концепції легітимного соціального порядку Макса Вебера, а також розкривається пізнавальний потенціал даної концепції в науковому дискурсі про право в теоретичній соціології другої половини XX століття.

Ключові слова: *легітимність, соціальний порядок, легітимний соціальний порядок, право*

В статье дается характеристика концепции легитимного социального порядка Макса Вебера, а также рассматривается познавательный потенциал